

Slovo k povzbuzení na úterý 7. dubna 2020, na úterý Svatého týdne...
Biblická čtení: Iz 49,1-6; Ž 71; Jan 13,21-33.36-38

Milé sestry, milí bratři,

máme další den Svatého týdne. V prvním čtení máme před sebou druhý ze čtyř zpěvů o Božím služebníkovi, tajemně prorokujících Kristovo zástupné utrpení. V evangeliu čteme pasáž z Janova sepsání, která bývá pojmenována „Označení zrádce“ anebo „Ohlášení Jidášovy zrady“ (zítra se bude číst o ní samotné). Ač jsme se v minulých dnech častěji snažili věnovat především čtení prvnímu a ač deuterizací zrádce zpěvy o Kristu, Beránku obětovaném jsou vždy hodny naší duchovní pozornosti, dnes a zítra zkusme společně svou pozornost zaměřit na úryvek evangeliijní.

Ten nás dnes přenáší až do chvíle po poslední večeři, do pozdního večera Zeleného čtvrtku. Dle Jana se totiž Jidáš domluvil s velekněžími nejspíš až v oné noci a nikoli těsně před večeří, například den před ní, jak tomu uslyšíme v zítřejším úryvku podle Matoušova sepsání (a nechme nyní úplně stranou spekulace některých biblistů, že dle Jana se poslední večeře možná odehrála již ve středu). Omočená skýva, kterou Kristus Jidášovi podává a již ho označuje za zrádce, tak není nejspíš eucharistií, neboť celá scéna se odehrává až po mytí nohou, které dle Jana začíná, až „když bylo po večeři“.

Jistě je mnohé, o čem bychom mohli rozjímát, i o tom, co tedy ta omočená skýva může znamenat, ale zastavme se nad reakcí ostatních jedenácti učedníků. Ti se diví, když Kristus řekne, že jeden ho zradí, a jejich údiv je z textu docela dobře patrný. Jsou v rozpacích, rozhlízejí se jeden po druhém, Jan se na Petrovo vybidnutí dokonce Pána Ježíše zeptá „kdo je to?“. Je to právě jejich údiv, který může budít další údiv, tentokrát ten náš: Jak je to vlastně možné, že si nikdo z ostatních apoštolů nevšiml, že se s Jidášem něco děje, že něco hrozného chystá, že s ním není něco v pořádku?

Z toho, jak Jidáše a jeho zradu prezentuje evangelium, se totiž nezdá, že by šlo jen o jeho nějaké momentální zkratkovité rozhodnutí. Jidášova zrada se zdá spíše být něčím, co v něm přeci jen, aspoň nějakou dobu, minimálně několik posledních dní, muselo zrát, přinejmenším v něm nějak muselo zrát zklamání, že Ježíš asi nebude takový (pozemský) mesiáš, jakého nejspíš očekával.

Je sice pravda, že evangelisté tu a tam utrousili nějakou tu negativní poznámku o Jidášovi, naposledy to bylo při pomazání v Betánii, kdy byl evangelistou označen za „zloděje“. Přesto údiv a otázky svědčící o tom, že ostatní o Jidášově zradě nic netušili, vždyť ani nevěděli, kdo tím zrádcem je. To je něco, co by nás mělo oslovit, co by námi mělo tak trochu otrást.

Jestliže se něco takového totiž mohlo stát apoštolům, kteří byli a žili v těsné, naprosto jedinečné a neopakovatelné blízkosti Pána Ježíše, o co více se něco takového může přihodit nám. A také se přihodí. Vždyť kolikrát se stává, že si nevšimneme, že se s někým z našeho okolí, třeba i s člověkem velmi blízkým, něco děje. Že v něco zraje, třeba nějaká zrada, nebo nějaké špatné a mylné rozhodnutí, že pomalu ale jistě v něm zraje a klíčí nějaká osobní katastrofa, hříšné rozhodnutí. Takový člověk, náš bratr, naše sestra, zpravidla sice dává – ať už vědomě či nevědomě – nějaké signály a třeba se i – ať už výslovně anebo jen skrytě – dožaduje naší pomoci, trochy naší pozornosti, našeho zájmu. Ale my nic z toho nevnímáme, nevšimáme si toho. Anebo, v horším případě, raději takové poznání rychle vytěsníme. Máme přeci svých starostí anebo radostí dost, sami jsme ve stresu, sami se sebou máme co dělat, nemáme vůbec čas. A tak podobně.

Ale to je pochopitelně špatně. My lidé jsme tak utvořeni, abychom byli „jako údy klouby se navzájem podpírajícími“, „abychom nesli břemena jedni druhých, a tak naplňovali zákon Kristův,“ jak krásně píše svatý Pavel. A zejména je to špatně v situacích a dobách, které jsou pro všechny nějak bolestivé, tísnivé a ohrožující (na těle i na duši). Tehdy zvláště ti, kteří jsou nějak „silní“, si mají všimnout těch nějak „slabých“, jak opět čteme u svatého Pavla.

Je jasné, že takovou dobou – pro někoho více, pro jiného méně, ale pro každého nějak – je i doba dnešní. To, jak si nyní musíme udržovat epidemiologické rozestupy, jak se nemůžeme shromažďovat, nebo to, jak se jeden před druhým nyní vlastně chráníme, může vést k tomu, že to vše přeženeme. Jednak že ze strachu o sebe nepomůžeme, ani když to bude potřeba a bude to v našich silách. A jednak že ze strachu před nákazou přehlédneme, že v druhém se něco jiného nebezpečného začíná dít. Aniž bychom epidemiologická opatření jakkoli bagatelizovali, je přeci jasné, že jsou i jiné tragédie než nebezpečná nemoc těla. V leckom může inkubovat i jiná nákaza, zrát nějaká zrada, velký hřích, osobní tragédie. I ty mají své příhodné prostředí (šíření) a svou inkubační dobu. Tato doba však – narozdíl od koronavirové nemoci – nebývá zpravidla asymptomatická.

Nejde o to, abychom se nyní sebevědomě stylizovali do role jedenácti „hodných“ apoštolů a hledali dvanáctého, „zrádce“ Jidáše. Anebo abychom hned zmalomyslněli a našli se jen v něm. Všichni můžeme být těmi i tím, anebo všemi zároveň. Jde o to chtít druhé vidět, mít a neztratit o ně zájem, všimnout si, zda nevolají o pomoc, být jim nablízku, pomoci, když jsme toho schopni. A také umět přijmout zájem, všímavost a pomoc druhých.

Když se o něco takového budeme snažit všichni, roste naděje, že mezi námi bude méně těch, ve kterých i nevšímavostí ostatních uzraje jedovaté odhodlání „prodat Krista za třicet stříbrných“ a „políbením zradit Syna člověka“. Přičemž je jasné, že pod pojmy „prodání“, „políbení“, si můžeme představit mnoho věcí, stejně jako „Syna člověka“ můžeme vnímat ve všech podobách jeho přebývání mezi námi. A že všechny tyto pojmy v nynější situaci nabývají specifických rozměrů...